

— Fylkesmannen
— i Østfold

TILSYNSRAPPORT

Del 2

Forvaltningskompetanse

– avgjørelser om særskilt tilrettelegging

og

Kommunens forsvarlige system

på områdene: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen,
skolebasert vurdering og forvaltningskompetanse

Hobøl kommune – Tomter skole, Ringvoll skole og Knapstad barne-
og ungdomsskole

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1. Innledning	4
2. Om tilsynet med Hobøl kommune	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med skoleeiere	4
2.2 Tema for tilsynet.....	4
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	6
3. Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak	7
3.1 Rettslige krav	7
3.3 Fylkesmannens vurderinger.....	10
3.4 Fylkesmannens konklusjon.....	12
4. Enkeltvedtak om spesialundervisning	12
4.1 Rettslige krav	12
4.3 Fylkesmannens vurderinger.....	15
4.4 Fylkesmannens konklusjon.....	17
5. Enkeltvedtak om punktskriftoptøring.....	18
5.1 Rettslige krav	18
5.2 Fylkesmannens undersøkelser	18
6. Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring	18
6.1 Rettslig krav	18
6.2 Fylkesmannens undersøkelser	19
6.3 Fylkesmannens vurderinger.....	21
6.4 Fylkesmannens konklusjon.....	22
7. Enkeltvedtak om tegnspråkopplæring.....	22
7.1 Rettslig krav.....	22
7.2 Fylkesmannens undersøkelser	23
8. Forsvarlig system for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd	23
8.1 Rettslige krav til skolens arbeide med elevenes utbytte, skolebasert vurdering og forvaltningskompetanse	23
8.2 Rettslige krav til et forsvarlig system.....	24
8.3 Fylkesmannens undersøkelser	25
8.4 Fylkesmannens vurderinger.....	26
9. Forhåndsvarsel om vedtak	28
10. Kommunens rett til å kommentere foreløpig tilsynsrapport... Feil! Bokmerke er ikke definert.	

Sammendrag

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med Hobøl kommune. Tilsynet er et felles nasjonalt tilsyn på temaene forvaltingskompetanse og kommunens system for å vurdere og følge opp kravene i opplæringsloven med forskrifter.

Tilsynet ble gjennomført ved at skolene og kommunen gjennomførte egenvurderinger og sendte inn dokumentasjon på tilsynets temaer. Det ble gjennomført intervjuer med rådmann og skolefaglig ansvarlig.

I tilsynet har det kommet frem brudd på regelverket. Kommunen har mottatt en foreløpig rapport med varsel om mulige pålegg. Kommunen ble gitt en frist med mulighet for å uttale seg om den foreløpige rapporten. Kommunen har sendt inn en uttalelse datert 15.11.2017, denne er innarbeidet i rapporten. Fylkesmannen har vurdert og kommentert kommunens tilbakemelding og rettet eventuelle feil og mangler i denne endelige rapporten.

I denne rapporten får Hobøl kommune en frist til å rette forholdene. Hobøl kommune er med i oppfølgingsordningen og vi vil derfor følge opp og veilede kommunen i dere arbeidet med elevenes utbytte av opplæringen. Vi har i første omgang avtalt et oppfølgingsmøte med kommunen 31.01.2018.

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 24.03. 2017 tilsyn med Hobøl kommune og Knapstad barne- og ungdomsskole på området skolens arbeid med elevenes utbytte og skolebasert vurdering. Undersøkelsen var på skolenivå. I tilsynet ble det gjennomført en vurdering av om det også var behov for å utvide tilsynet til å omfatte skoleeiers forsvarlige system. I brev 11.09.2017 ble tilsynet utvidet til også å omfatte Hobøl kommunes forvaltningskompetanse og system for å vurdere og følge opp kravene i opplæringsloven og forskriften. Systemet ble vurdert på områdene skolens arbeid med elevenes utbytte, skolebasert vurdering og forvaltningskompetanse. Undersøkelsene har vært på både skoleeiernivå og skolenivå.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, forvaltningskompetanse og skolebasert vurdering. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmateriell¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger i forkant av de felles nasjonale tilsynene. Vi har også hatt veiledning med Knapstad skole og Hobøl kommune i forkant av dette tilsynet.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Kommunen er derfor adressat for denne foreløpige tilsynsrapporten.

Tilsynet avdekket i brudd på regelverket. I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. Fristen er 01.04.2018. Dersom forholdene ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Østfold vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

2. Om tilsynet med Hobøl kommune

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med skoleeiere

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette. I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som regelverksbrudd, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen. Vi vil i denne delen av tilsynet se nærmere på Tomter, Ringvoll og Knapstad skolars forvaltningskompetanse og skoleeiers system for å sørge for at skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, skolebasert vurdering og avgjørelser om tilrettelagt opplæring (forvaltningskompetanse) er i samsvar med regelverket. For å sikre at dette gjelder for alle elever, er elever med behov for særskilt

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/regelverk/tilsyn/>

tilrettelegging gitt egne rettigheter i opplæringsloven. Særskilt tilrettelegging for elever innebærer avvik fra ordinært opplæringstilbud og er enkeltvedtak etter loven.

Forvaltningskompetanse

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak
- Enkeltvedtak om spesialundervisning
- Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring
- Enkeltvedtak om punktskriftopplæring
- Enkeltvedtak om tegnspråkopplæring
- Skoleeiers system for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd

Tomter skole, Ringvoll skole og Knapstad barne- og ungdomsskole ved rektorene har ikke gitt opplysninger om punktskriftopplæring og tegnspråkopplæring. Fylkesmannen legger til grunn at skolene per i dag ikke har elever som har behov for slik opplæring. Dette tilsynet omfatter dermed ikke disse elevgruppene.

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at skolen

- ivaretar elevens rettssikkerhet gjennom å involvere elever og foreldre i vurderingene før skolen tar avgjørelser om avvik fra ordinært opplæringstilbud
- følger reglene for innhold i enkeltvedtak
- sørger for å vurdere og kartlegge elevens behov på en faglig forsvarlig måte
- fatter vedtak som gir gode føringer for å tilrettelegge innholdet i opplæringen

I tilsynet vurderer vi om Tomter skole, Ringvoll skole og Knapstad barne- og ungdomsskole på denne måten sikrer elevenes rettigheter ved enkeltvedtak. Vi vurderer også om skoleeier har et forsvarlig system for å vurdere og følge opp dette.

Kommunens system

Tilsynet skal bidra til at skoleeier har et system som:

sikrer at skolene i arbeidet med elevenes utbytte av opplæringen

- gir elevene kjennskap til og opplæring i samsvar med målene for opplæringen
- gir elevene tilbakemeldinger og involverer dem i eget læringsarbeid for å øke deres utbytte av opplæringen
- vurderer kontinuerlig elevenes utbytte av opplæringen
- følger opp og gir elevene nødvendig tilrettelegging når utbyttet av opplæringen ikke er tilfredsstillende

sikrer at skolen i arbeidet med den skolebaserte vurderingen

- velger tema basert på en bred og samlet vurdering av om elevene når målene i læreplanverket
- vurderer ulike endringer som bidrar til økt måloppnåelse og følger opp disse
- sikrer en bred medvirkning i gjennomføringen
- gjennomfører vurderingen jevnlig

sikrer at skolen har tilstrekkelig forvaltningskompetanse til å

- ivaretar elevens rettssikkerhet gjennom å involvere elever og foreldre i vurderingene før skolen tar avgjørelser om avvik fra ordinært opplæringstilbud
- følger reglene for innhold i enkeltvedtak
- sørger for å vurdere og kartlegge elevens behov på en faglig forsvarlig måte
- fatter vedtak som gir gode føringer for å tilrettelegge innholdet i opplæringen

I tilsynet vurderer vi om skoleeier har et forsvarlig system for å vurdere og følge opp at dette gjøres på alle kommunens skoler. Vi ser på om skoleeier

- skaffer seg informasjon om situasjonen på skolene
- vurderer om skolene følger regelverket
- setter inn tiltak dersom de ikke gjør dette

Vi vurderer om skoleeier gjør dette tilstrekkelig og ofte nok til å sikre at skolene følger regelverket.

Dersom mangler i skoleeiers system gjør at skolene ikke følger regelverket, kan dette medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen. Skoleeiers system skal sikre at elevenes rettigheter ivaretas. Systemet skal også sikre at det blir iverksatt endringer i de tilfellene skolens praksis er i strid med kravene i regelverket.

Mangler i skoleeiers system kan gjøre at skolene ikke gjennomfører skolebasert vurdering jevnlig i samsvar med regelverket, ikke har tilstrekkelig forvaltningskompetanse eller at elevene ved skolene ikke får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Manglende eller mangelfull gjennomføring av skolebasert vurdering kan føre til at skolen ikke forbedrer sin organisering, tilrettelegging eller gjennomføring av opplæringen for å øke elevenes måloppnåelse. Elevene får dermed ikke det utbyttet av opplæringen som de ellers kunne fått.

Manglende forvaltningskompetanse i avgjørelser om særskilt tilrettelegging av opplæringen kan medføre at elevene ikke får ivaretatt sine rettigheter. Det kan også medføre at avgjørelsene ikke gir gode faglige føringer for innholdet i opplæringen. Elevene står da i fare for å få en opplæring som ikke gir et forsvarlig utbytte.

Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter for måloppnåelse eller får lite utbytte av opplæringen, at skolen ikke har god kunnskap om måloppnåelse, og hva som eventuelt forårsaker at målene ikke nås. Dette kan igjen medføre at skolen ikke gjør noe med lite tilfredsstillende organisering, tilrettelegging eller gjennomføring av opplæringen. Elevene får dermed ikke det utbyttet av opplæringen som de ellers kunne fått.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Utvidelsen av tilsynet med Hobøl kommune ble gjort i brev 11.09.2017. Kommunen ble pålagt å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju, se vedlegg.

3. Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene som gjelder generelt for saksbehandling av enkeltvedtak. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven kravene er knyttet til.

Elever og foreldre skal varsles før det fattes enkeltvedtak om avvik fra ordinært opplæringstilbud.

Dersom foreldre eller elever ikke allerede har uttalt seg i saken, skal de varsles før skolen gjør et vedtak. De skal ha anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist, jf. forvaltningsloven § 16. Skolen skal gi forhåndsvarslet skriftlig.

Varslet til foreldre gjelder for elever under 18 år. Når eleven er over 15 år, skal skolen varsle eleven selv om eleven er representert av foreldre. Skolen kan la være å varsle dersom eleven eller foreldre har

- søkt eller bedt om vedtaket
- hatt anledning til å gi sine synspunkter i saken
- fått kjennskap på annen måte til at skolen skal gjøre et vedtak og har hatt rimelig tid til å uttale seg

Forhåndsvarslet skal gjøre rede for hva saken gjelder, og gi opplysninger om hvilke bestemmelser vedtaket bygger på, og hvilke forhold rundt elevens skolesituasjon som er grunnlaget for vedtaket.

Forhåndsvarslet skal inneholde det som er nødvendig for at elever og foreldre kan ivareta sine interesser på en forsvarlig måte, jf. forvaltningsloven § 16. Varslet må derfor inneholde de faktiske forholdene: Hva det varslende vedtaket vil innebære for eleven, hvilke type avvik fra ordinær opplæring det dreier seg om og hvilke forhold som er grunnlaget for vedtaket.

Enkeltvedtaket skal inneholde begrunnelse for vedtaket med henvisning til hjemmelen, faktiske forhold som er lagt til grunn, og hvilke hensyn som er vektlagt.

Eleven eller foreldrene har rett til å klage på enkeltvedtaket. For å gi eleven eller foreldrene en reell mulighet til å argumentere for sitt syn, må vedtaket være skriftlig og begrunnet, jf. forvaltningsloven §§ 24 og 27. Begrunnelsen skal vise til de regler og faktiske forhold vedtaket bygger på, og hvilke hensyn skolen har lagt mest vekt på, jf. forvaltningsloven § 25. Skolen trenger ikke å begrunne vedtaket dersom vedtaket innvilger en søknad, og skolen ikke har grunn til å tro at elevene og foreldrene vil være misfornøyd med vedtaket.

Enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og fremgangsmåte ved klage.

Det er et krav at brevet med enkeltvedtaket skal opplyse om de formelle forhold som gjelder dersom eleven eller foreldrene vil klage, jf. forvaltningsloven § 27. Kravet gjelder ikke dersom søkeren har fått innvilget alt det ble søkt om. Nærmere regler for saksbehandling ved klage går frem av forvaltningsloven § 27-32. Skolen må opplyse om at klagefristen er tre uker fra eleven eller foreldrene fikk vedtaket, at klagen skal sendes til skolen, og hvem som er klageinstans. Klageinstans ved de ulike aktuelle typer enkeltvedtak går frem av opplæringsloven § 15-2.

Enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om retten til å se sakens dokumenter.

Foreldrene og elevene har rett til å gjøre seg kjent med dokumentene som inngår i saken, jf. forvaltningsloven § 27. Brevet om enkeltvedtaket skal informere om denne

retten. I noen tilfeller har skolen grunn til å gjøre unntak fra innsynsretten. Nærmere om innsynsretten og unntak fra innsyn går frem av forvaltningsloven §§ 18 og 19.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser

Elever og foreldre skal varsles før det fattes enkeltvedtak om avvik fra ordinært opplæringstilbud.

Det fremkommer av egenvurderingene at rektorene ved Tomter skole, Ringvoll skole og Knapstad barne- og ungdomsskole varsler elever og foreldre før det fattes enkeltvedtak om avvik fra det ordinære opplæringstilbudet. Tomter skole viser til at type varsel er avhengig av årsak til avvik i opplæringen, og at det er lagt til rette for møter og samtaler med foresatte rundt det som er utfordrende for elever i opplæringen. Rektor opplyser videre at foreldre og skolen diskuterer seg fram til enighet om oppfatningen av utfordringer og hvilke grep som skal tas for å bistå eleven i opplæringen. Rektor viser her til Rutine Tomter skole § 5-1 Spesialundervisning (Tomter skole 24.09.2017), Hobøl kommune System for kvalitetsvurdering – opplæringsloven § 13-10. Rutinen mangler informasjon om foresatte får mulighet til å uttale seg eller blir varslet før det fattes enkeltvedtak om avvik fra ordinært opplæringstilbud eller etter en sakkyndig utredning jf § 5-1. Rektor på Ringvoll skole opplyser at foresatte får presentert den sakkyndige rapporten fra PPT. Skolen har lagt ved et referat fra et møte hvor en foresatt får presentert PPT sin sakkyndige utredning og rapport. Rektor på Knapstad barne- og ungdomsskole tilbakemelder at foresatte får presentert den sakkyndige rapporten fra PPT i et møte.

Ingen av rektorene har opplyst om at det gis forhåndsvarsel om saker om særskilt språkopplæring i egenvurderingene. Det er heller ikke sendt inn informasjon om forhåndsvarsel av vedtak om særskilt språkopplæring fra skolene.

Forhåndsvarslet skal gjøre rede for hva saken gjelder, og gi opplysninger om hvilke bestemmelser vedtaket bygger på, og hvilke forhold rundt elevens skolesituasjon som er grunnlaget for vedtaket.

Rektor på Tomter skole opplyser at foresatte tas med gjennom hele saken når det gjelder utprøving av tiltak for eleven, sakkyndig utredning og fram til spesialundervisningen starter. Rektor opplyser at det ikke finnes eksakt dokumentasjon på at forhåndsvarselet inneholder opplysninger om hvilke bestemmelser i loven som vedtaket bygger på, men at skolen har kunnskaper om dette og snakker med foresatte om lovgrunnlaget.

Det er sendt inn forhåndsvarsel i en av sakene om spesialundervisning fra Ringvoll skole. Ved Ringvoll skole vises det til at foreldrene innkalles til møter hvor den sakkyndige utredningen eller kartlegginger som er utført, blir gjennomgått. Det skrives referat fra disse møtene. Skolen viser til varsel om enkeltvedtak og malen for intern bekymringsmelding til skolens ressursteam som er oversendt Fylkesmannen.

Knapstad barne- og ungdomsskole har ikke sendt inn informasjon om eventuelle forhåndsvarsler. Det vises til møte mellom foreldre og PPT hvor den sakkyndige utredningen og rapporten blir gjennomgått.

Skoleeier har oversendt skjemaet *Samtykke i forbindelse med igangsetting av spesialundervisning – skjema*. Skjemaet viser til opplæringsloven § 5-4 og forhåndsvarsling av sakkyndig utredning og vedtak. Skjemaet har vært gjeldende fra 29.07.2013. Ingen av skolene viser til at dette skjemaet benyttes.

Når det gjelder forhåndsvarsling av enkeltvedtak om særskilt språkopplæring for minoritetsspråklige elever er det ikke oversendt dokumenter som opplyser om at det gis

et forhåndsvarsel til foreldre eller elev før kartleggingen starter og enkeltvedtak fattes. Ringvoll skole opplyser at foreldre til minoritetsspråklige elever blir informert om at skolen gir tilbud til elevene om særskilt språkopplæring og at elevene kartlegges før det fattes et enkeltvedtak om denne type opplæring. Foreldrene blir informert om at tilbudet er frivillig, og at foreldrene kan takke nei til tilbudet.

Enkeltvedtaket skal inneholde begrunnelse for vedtaket med henvisning til hjemmelen, faktiske forhold som er lagt til grunn, og hvilke hensyn som er vektlagt.

Skolene har lagt fram enkeltvedtak om spesialundervisning. Alle vedtakene viser til hjemmelen om spesialundervisning opplæringsloven § 5-1 og til sakkyndig vurdering opplæringsloven §5-3. Når det gjelder den sakkyndige vurderingen, så vises det i malen til opplæringsloven § 5-2.

Enkeltvedtaket skal inneholde de faktiske forholdene som er lagt til grunn. Tomter skole har i sine vedtak et punkt «Grunnlag for vedtak». Her vises det kort til elevens forutsetninger og vansker. Verken Ringvoll skole eller Knapstad barne- og ungdomsskole har punktet «Grunnlag for vedtak» i sine vedtak. Henvisningsdato til PPT og når den sakkyndige rapporten forelå er oppgitt i alle de innsendte vedtakene. Den sakkyndige utredningen fremkommer ikke som et vedlegg til vedtaket og det er ikke vist til denne som vedlegg.

Det foreligger ikke vedtak om særskilt språkopplæring fra Knapstad barne- og ungdomsskole. Både Tomter skole og Ringvoll skole viser i sine vedtak om særskilt språkopplæring til det rettslige kravet i opplæringsloven §2-8. Når det gjelder de faktiske forholdene vedtakene bygger på, og hvilke hensyn skolen har lagt mest vekt på, oppgir vedtakene kun standardtekst som «Vedtaket ovenfor er fattet på bakgrunn av skolens kartlegging av elevens språklige ferdigheter...»

Enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og fremgangsmåte ved klage.

Rektorene oppgir i egenvurderingene at enkeltvedtaket inneholder informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og fremgangsmåte ved klage. Rektor ved Knapstad barne- og ungdomsskole opplyser at i deres mal *Enkeltvedtak om spesialundervisning* er det oppgitt feil klageinstans. Dette da Hobøl kommune er oppgitt som mottaker av klager på vedtak og ikke skolen. Ringvoll skole og Tomter skole har oppgitt at en klage på vedtaket om spesialundervisning skal sendes skolen.

I vedtak om spesialundervisning opplyser alle skolene om klageadgang og klagefrist på 3 uker etter at vedtaket er mottatt. I enkeltvedtaket blir det opplyst at dersom klagen ikke blir tatt til følge vil den bli oversendt Fylkesmannen i Østfold for endelig avgjørelse.

I enkeltvedtakene som særskilt språkopplæring fra Ringvoll skole og Tomter skole fremkommer klageadgang, klagefrist og skolen som klageinstans. Det er ikke vist til lovgrunnlaget i vedtakene.

Enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om retten til å se sakens dokumenter.

De oversendte enkeltvedtakene om spesialundervisning inneholder ikke informasjon om retten etter forvaltningsloven §18 jf. §19 til å se sakens dokumenter.

Enkeltvedtakene om særskilt språkopplæring som er sendt inn til Fylkesmannen inneholder ikke informasjon om retten etter forvaltningsloven §18 jf. §19 til å se sakens dokumenter.

3.3 Fylkesmannens vurderinger

Elever og foreldre skal varsles før det fattes enkeltvedtak om avvik fra ordinært opplæringstilbud.

Etter Fylkesmannens vurdering er plikten til å forhåndsvarsle et enkeltvedtak om spesialundervisning ivaretatt gjennom at foresatte er med på prosessen rundt henvisning av en elev til PPT. Fylkesmannen vil bemerke at det er viktig å ha rutiner som også fanger opp kravene i forvaltningsloven § 16 at dersom foreldre eller elever ikke allerede har uttalt seg i saken, skal de varsles før skolen gjør et vedtak. De skal ha anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist. Skolen skal da gi forhåndsvarslet skriftlig.

Ved enkeltvedtak om særskilt språkopplæring viser Tomter skole til egne rutiner for særskilt språkopplæring. Det er vår vurdering at det ikke fremkommer hvordan foresatte gis informasjon om hva opplæringstilbudet inneholder og hvordan det organiseres.

Ringvoll skole gir informasjon om hva vedtak om særskilt språkopplæring innebærer for den enkelte eleven gjennom møter med foresatte. Samtidig foreligger det ikke annen dokumentasjon på at foresatte varsles før det fattes vedtak.

Knapstad barne- og ungdomsskole fatter ikke vedtak om særskilt språkopplæring, men opplyser at de har dialog med elevene om opplæringen og tilpasning av denne. Det er vår vurdering at skolene ikke forhåndsvarsler i saker om særskilt språkopplæring.

Forhåndsvarslet skal gjøre rede for hva saken gjelder, og gi opplysninger om hvilke bestemmelser vedtaket bygger på, og hvilke forhold rundt elevens skolesituasjon som er grunnlaget for vedtaket.

I Hobøl kommune gis forhåndsvarslingen i hovedsak muntlig i møter mellom foreldre, skole og eventuelt representanter fra PPT ved de tre skolene. Muntlig informasjon i form av møter som et forhåndsvarsel er ikke brudd på regelverket. Men det må kunne dokumenteres at slik informasjon er gitt, og at foresatte har fått en informasjon i overensstemmelse med regelverket. Ut i fra den innsendte dokumentasjonen, er det Fylkesmannens vurdering at det ikke er sannsynliggjort at elevens rettigheter etter forvaltningslovens § 16 er ivaretatt, slik at eleven og foresatte kan ivareta sine interesser på en forsvarlig måte.

Hobøl kommune har et skjema *Samtykke i forbindelse med igangsetting av spesialundervisning – skjema*. Skjemaet viser til opplæringsloven § 5-4 og forhåndsvarsling av sakkyndig utredning og vedtak, ser ikke ut til å nyttes. Ringvoll skole sitt varsel viser til hva saken gjelder og at foresatte har fått informasjon om at sakkyndig utredning har funnet sted og den sakkyndige rapporten er gjennomgått.

Forhåndsvarslet skal inneholde det som er nødvendig for at elever og foreldre kan ivareta sine interesser på en forsvarlig måte, jf. forvaltningsloven § 16. Varslet må derfor inneholde de faktiske forholdene: Hva det varslende vedtaket vil innebære for eleven, hvilken type avvik fra ordinær opplæring det dreier seg om, og hvilke forhold som er grunnlaget for vedtaket.

Enkeltvedtaket skal inneholde begrunnelse for vedtaket med henvisning til hjemmelen, faktiske forhold som er lagt til grunn, og hvilke hensyn som er vektlagt.

Enkeltvedtakene, vedtak om spesialundervisning, fra Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole har en henvisning til rett hjemmel i opplæringsloven § 5-1. Alle vedtakene som er oversendt Fylkesmannen viser at elevene har vært igjennom en sakkyndig vurdering, slik lovverket krever.

I alle vedtakene vises det til dato for henvisning og dato for den sakkyndige rapporten. Det er en forutsetning at den sakkyndige vurderingen oppfyller lovkravene i opplæringsloven § 5-3 første og annet ledd. Fylkesmannen vil bemerke at det i alle vedtakene om spesialundervisning er vist til opplæringsloven § 5-2 Sakkyndig vurdering. Fylkesmannen presiserer i den sammenheng at denne paragrafen ble opphevet 01.08.2002, og er erstattet av opplæringsloven § 5-3 Sakkyndig vurdering.

For vedtak om spesialundervisning kan det være tilstrekkelig å vise til den sakkyndige vurderingen, men da må denne være vedlagt vedtaket. I de oversendte vedtakene fremkommer det ikke at den sakkyndige vurderingen er del av vedtaket, da som et vedlegg til vedtaket. Etter Fylkesmannens vurdering er det ikke tilstrekkelig å vise til en sakkyndig vurdering som begrunnelse for vedtaket når denne ikke er vedlagt. Enkeltvedtaket gir ikke foresatte eller eleven en reell mulighet til å argumentere for sitt syn i saken ut i fra enkeltvedtakene slik de foreligger. Enkeltvedtakene viser ikke til de faktiske forholdene som vedtaket bygger på og viser ikke hvilke hensyn skolen har lagt mest vekt på i saken. Dette forsterkes av at de sakkyndige vurderingene ikke er tatt inn i vedtaket. Et enkeltvedtak om spesialundervisning skal være så klart og tydelig at det ikke er tvil om hva slags opplæringstilbud den enkelte eleven skal få. Informasjonen om de pedagogiske konsekvensene et enkeltvedtak om spesialundervisning innebærer, skal derfor ivaretas i enkeltvedtaket og i prosessen før et vedtak fattes.

Når det gjelder særskilt språkopplæring viser vedtakene til rett hjemmel, opplæringsloven §2-8. Det vises i varierende grad til de faktiske forholdene i saken, og formuleringene er standardformuleringer. Dette gjør det vanskelig for foresatte og/ eller elev å klage på vedtaket. Det er vår vurdering at vedtakene om særskilt språkopplæring ikke er tilstrekkelig begrunnet. Det vises ikke til de faktiske forholdene som vedtaket bygger på og heller ikke hvilke hensyn som er vektlagt i vedtaket.

Enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og fremgangsmåte ved klage.

Enkeltvedtakene om spesialundervisning som er del i dette tilsynet, har alle informasjon om klageadgang og informasjon om klagefrist. Knapstad barne- og ungdomsskole opplyser i sitt vedtak at en klage på vedtaket skal sendes Hobøl kommune, ikke skolen slik det følger av lovverket. Skolen har gitt tilbakemelding på at de er klar over at det er opplyst feil fremgangsmåte i vedtakene. Tomter og Ringvoll skoler har gitt riktig opplysning i sine vedtak, når det gjelder hvor vedtaket skal sendes ved en klage på vedtaket.

Alle vedtakene inneholder informasjon om at klager som ikke blir tatt til følge oversendes Fylkesmannen for en endelig avgjørelse.

Fylkesmannen er av den oppfatning at vedtakene gir mottaker tilstrekkelig informasjon om klageadgang, klagefrist og framgangsmåte ved klage. Klageinstans ved de ulike aktuelle typer enkeltvedtak går frem av opplæringsloven § 15-2.

Enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om retten til å se sakens dokumenter.

Av de innsendte vedtakene fremkommer det at skolene ikke opplyser om retten til å se sakens dokumenter slik det er presisert i forvaltningsloven. Foreldrene og elevene har rett til å gjøre seg kjent med dokumentene som inngår i saken, jf. forvaltningsloven § 27. Brevet om enkeltvedtaket skal informere om denne retten. I noen tilfeller har skolen grunn til å gjøre unntak fra innsynsretten. Nærmere om innsynsretten og unntak fra innsyn går frem av forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Hobøl kommunens kommentarer til foreløpig rapport

«Vi undres over forskjeller i vedtak mellom skolene. Alle skolene benytter samme mal fra Fokus. Rektorene har drøftet dette med klageadgang. De mener at de er like på dette området og ber Fylkesmannen vise hvor det er forskjell.»

Fylkesmannens tilbakemelding

Vi sier i vår konklusjon at skolene gir informasjon om klageadgang, klageinstans, klagefrist og fremgangsmåte. Knapstad barne- og ungdomsskoles vedtak informerer imidlertid ikke om riktig fremgangsmåte. Skolen informerer om at klagen skal sendes til kommunen, og ikke skolen som har fattet vedtaket. Vi viser her til den dokumentasjonen som kommunen og skolene har oversendt i tilsynet. Det fremkommer av denne at skolene benytter ulike maler.

3.4 Fylkesmannens konklusjon

Hobøl kommune – Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole varsler elever og foreldre før det fattes enkeltvedtak om spesialundervisning. Det varsles imidlertid ikke før det fattes vedtak om særskilt språkopplæring, slik at elevene og foreldrene får opplysninger om hvilke bestemmelser vedtaket bygger på, og hvilke forhold rundt elevens skolesituasjon som er grunnlaget for vedtaket.

Hobøl kommune- Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole gir ikke en begrunnelse for vedtakene om spesialundervisning og særskilt språkopplæring. Vedtakene viser til rett hjemmel om spesialundervisning og særskilt språkopplæring, men feil hjemmel om sakkyndig vurdering.

Hobøl kommune – Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole sine vedtak inneholder informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og fremgangsmåte ved klage på vedtak om spesialundervisning og særskilt språkopplæring. Hobøl kommune – Knapstad barne- og ungdomsskoles vedtak informerer imidlertid ikke om riktig fremgangsmåte.

Hobøl kommune – Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole sine vedtak om spesialundervisning og særskilt språkopplæring inneholde ikke informasjon om retten til å se sakens dokumenter.

4. Enkeltvedtak om spesialundervisning

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene i tilsynet som gjelder for enkeltvedtak om spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven kravene er knyttet til. Kravene kommer i tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene som er omtalt over i kapittel 3.

Foreldre / elever over 15 år skal gi samtykke før det settes i gang utredning av behovet for spesialundervisning.

Skolen må hente inn samtykke fra foreldrene til elever under 15 år, før PPT foretar sakkyndig vurdering av behovet for spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-4. Elever som har fylt 15 år, skal selv gi samtykke i saker om spesialundervisning og om at foreldre skal orienteres (forutsatt at de er samtykkekompetente). Dersom foreldrene/eleven selv har bedt om spesialundervisning, ligger samtykket implisitt i søknaden.

Foreldrene/eleven skal ha mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering før enkeltvedtaket fattes.

Foreldrene har rett til å gjøre seg kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og til å uttale seg før skolen fatter et enkeltvedtak, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen kan gi begrensninger i denne retten, jf. forvaltningsloven § 19 og reglene om taushetsplikt. Skolen og PPT har ansvar for at samarbeidet med eleven og foreldrene blir ivaretatt på en god måte på de ulike trinnene i prosessen. Foreldrene må få se den sakkyndige vurderingen og få rimelig tid til å uttale seg om innholdet.

Elever som har sakkyndig vurdering om spesialundervisning, skal ha et enkeltvedtak.

Etter den sakkyndige vurderingen må skolen fatte et vedtak. Dette gjelder både dersom skolen innvilger spesialundervisning og dersom skolen ikke innvilger dette. Kravet om enkeltvedtak gjelder både når PPT anbefalte spesialundervisning og når de ikke anbefalte dette. En avgjørelse om spesialundervisning gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Avvik fra en sakkyndig vurdering skal begrunnes i enkeltvedtaket.

Dersom skolens vedtak avviker fra den sakkyndige vurderingen, må skolen begrunne dette. Begrunnelsen skal vise hvorfor eleven likevel får et opplæringstilbud som oppfyller elevens rett til spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-3. Skolen må få klart frem hva avviket består i, og hva opplæringstilbudet innebærer for eleven. Begrunnelsen må være slik at foreldrene forstår hvilke vurderinger som ligger til grunn for at skolen ikke følger tilrådingen i den sakkyndige vurderingen.

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om hvilke omfang, innhold og organisering spesialundervisningen skal ha, og kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen.

Den sakkyndige vurderingen skal ta stilling til hva som gir et forsvarlig opplæringstilbud, ta stilling til innholdet i opplæringen og gjøre rede for andre særlige forhold som er viktig for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-3. Skolens vedtak om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen. Enkeltvedtaket må vise antall timer med spesialundervisning, hvilke fag og områder spesialundervisningen skal dekke, om det skal være avvik fra LK06, hvordan undervisningen skal organiseres, og hvilken kompetanse personalet skal ha.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser

Foreldre / elever over 15 år skal gi samtykke før det settes i gang utredning av behovet for spesialundervisning.

Rektorene ved Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole svarer bekreftende i egenerveringene på at det innhentes samtykke fra de foresatte før det settes i gang utredning av behovet for spesialundervisning. Rektor ved Knapstad barne- og ungdomsskole opplyser som en tilleggsinformasjon at foresatte og elever over 15 år skal signere ved henvisning til PPT.

Tomter skole viser til sin *Rutine Tomter skole: § 5-1 Spesialundervisning (24.09.2017) pkt 5 I samråd med foresatte sendes henvisning til PPT*. Ringvoll skole og Knapstad barne- og ungdomsskole viser til skjemaet som er sendt inn og som benyttes ved henvisning til PPT. Dette skjemaet, *Henvisning til Pedagogisk-Psykologisk Tjeneste* skal undertegnes av foresatte ved henvisning til PPT. Det fremgår ikke av skjemaet at elever over 15 år kan gi samtykke.

Foreldrene/eleven skal ha mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering før enkeltvedtaket fattes.

I egenvurderingene fremkommer det at skolene avholder møter med foresatte hvor den sakkyndige rapporten blir gjennomgått og foresatte får uttale seg om rapporten. Det er vedlagt referat fra et slikt møte ved Ringvoll skole. I Tomter skole sin rutine om §5-1 *Spesialundervisning (24.09.2017)* framkommer det ikke om eller hvordan foresatte har mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering. I de oversendte sakkyndige rapportene framkommer det at PPT sender kopi av den sakkyndige rapporten til foresatte. Ingen av dokumentene som er oversendt fra skolene eller kommunen inneholder informasjon om at foresatte eller elever over 15 år får rimelig tid til å uttale seg om innholdet.

Elever som har sakkyndig vurdering om spesialundervisning, skal ha et enkeltvedtak.

I egenvurderingene sier alle skolene at de har fattet enkeltvedtak om spesialundervisning i løpet av de siste to årene og at elever som har sakkyndig vurdering også får et vedtak om spesialundervisning.

I egenvurderingen sier rektor ved Tomter skole at i skolens rutiner for å fatte enkeltvedtak skal vedtakene skrives fortløpende, og så tidlig som mulig i forhold til avdekkede behov for enkeltvedtak og særskilt oppfølging i fag- og språkopplæring. Det opplyses også at det på grunn av stort arbeidspress de første ukene av inneværende skoleår, er ikke årets enkeltvedtak for spesialundervisning ferdig skrevet per i dag 24.09.2017.

Ringvoll skole har sendt inn dokumentasjon på et vedtak som er i overenstemmelse med sakkyndig vurdering hvor denne ikke tilrår enkeltvedtak om spesialundervisning. Innsendt dokumentasjon viser at skolene fatter vedtak mellom tre uker og sju måneder etter at sakkyndig vurdering var ferdig. Flertallet av vedtak er fattet en til to måneder etter at den sakkyndige vurderingen er ferdig.

Avvik fra en sakkyndig vurdering skal begrunnes i enkeltvedtaket.

Rektor ved Ringvoll skole opplyser at de ikke har fattet vedtak som avviker fra sakkyndig vurdering. Rektor på Tomter skole opplyser at «om skolens vurdering av en elevoppfølging avviker fra det F.eks PPT tilrår, skriver skolen det spesifikt inn i enkeltvedtaket som sendes foresatte.» Rektor opplyser videre at det er svært sjelden dette skjer, og skolen ikke har eksempler på slike vedtak per i dag. Rektor ved Knapstad barne- og ungdomsskole svarer bekreftende på at avvik fra sakkyndig vurdering begrunnes i enkeltvedtaket. Ingen av de oversendte vedtakene avviker fra sakkyndig utredning.

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om hvilke omfang, innhold og organisering spesialundervisningen skal ha, og kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen.

I egenvurderingen fra skolene sier rektorene ved Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole at enkeltvedtak om spesialundervisning inneholder opplysninger om omfang, innhold og organisering. Det fremkommer at når det gjelder kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen sier enkeltvedtakene hva som bør utføres av spesialpedagog og hva som kan utføres av assistent, men at det står ikke spesifikke kompetansekrav når det gjelder utdanning.

Tomter skole opplyser at enkeltvedtaket ikke går i detalj om organisering. Den informasjonen får foresatte gjennom sakkyndig rapport, IOP, og gjennom den dialog de som skole og foresatte gjennomfører. Videre informerer Tomter skole at skolen ikke har tradisjon for å informere om utdanning/ kompetanse til den som gjennomfører undervisningen etter § 5-1. Skolen sier at informasjon om kompetanse ikke holdes

tilbake, men at det ofte ikke er et tema. Skolen informerer om at i nær alle saker er kompetanse godt i varetatt og at i de tilfeller hvor skolen bruker annen kompetanse enn f.eks spesialpedagog, trygges foresatte gjennom samarbeid og veiledning.

Knapstad barne- og ungdomsskole svarer at enkeltvedtakene ikke gir tilstrekkelig informasjon om organiseringen av spesialundervisningen. Organiseringen av spesialundervisningen framgår av IOP-ene som lages ved skolen. Når det gjelder kompetansekrav opplyser rektor at skolen i vedtaket skiller mellom timer til spesialpedagogisk undervisning og støtte fra assistent.

Alle de innsendte enkeltvedtakene har punktene *Vedtak, Vurdering, Rettslig grunnlag og Opplysninger om klageadgang*. Vedtak fattet ved Tomter skole har i tillegg punktene *Grunnlaget for vedtak og Organisering*. I punktet *Vedtak* framkommer antallet årstimer eleven er tildelt i enheter av 60 minutter, og om vedtaket er i henhold til sakkyndig vurdering. Det vises til at innholdet i opplæringen vil fremkomme av den individuelle opplæringsplanen.

Punktet *Vurdering* er felles i alle enkeltvedtakene. Det opplyses her om elever med behov for spesialundervisning sin rett til et likeverdig opplæringstilbud, og at det skal foreligge en sakkyndig vurdering før det fattes et enkeltvedtak om spesialundervisning. Det opplyses om at skolen kan fravike den sakkyndige tilrådingen, og skolens plikt til å begrunne vedtaket særskilt om et vedtak fraviker den sakkyndige tilrådingen. Under dette punktet opplyses det om når den sakkyndige vurderingen er datert, og om det gis rett til spesialundervisning. Vedtaket gjentas når det gjelder antall timer til spesialundervisning, og om opplæringen evt. annen form for oppfølging, skal gjennomføres av pedagog og/eller assistent.

Det framkommer her, som en standardformulering, at foresatte har samtykket i at det er foretatt en sakkyndig vurdering av elevens særlige behov.

Tomter skole har i sine enkeltvedtak punktet *Grunnlaget for vedtak*. Her er det en kort beskrivelse av elevens evnemessige forutsetninger, og faglige utfordringer. Tomter skole har også tatt inn *Organisering* i sine vedtak. Her framkommer det kort om det er behov for avvik fra læreplanen i det enkelte faget, og organiseringen av opplæringen. I punktet *Rettslig grunnlag* vises det til opplæringsloven § 5-1 om rett til spesialundervisning og § 5-2 om sakkyndig vurdering.

4.3 Fylkesmannens vurderinger

Foreldre / elever over 15 år skal gi samtykke før det settes i gang utredning av behovet for spesialundervisning.

Det er Fylkesmannens vurdering at når skolen benytter skjemaet *Henvvisning til Pedagogisk-Psykologisk Tjeneste* og dette undertegnes av foresatte, så ivaretar dette kravet til at foresatte til elever under 15 år får samtykke til at det iverksettes en utredning av behovet for spesialundervisning. Det er imidlertid vår vurdering at det å kun benytte dette ikke sikrer at elever over 15 år kan gi samtykke før det settes i gang en utredning av behovet for spesialundervisning. Knapstad barne- og ungdomsskole opplyser at foresatte og elever over 15 år skal signere ved henvisning til PPT. Skjemaene vi har mottatt i dette tilsynet åpner ikke for den formen for samtykke. Det framkommer heller ikke annen dokumentasjon som sannsynliggjør at elever over 15 år får anledning til å gi samtykke før det settes i gang utredning av behovet for spesialundervisning.

Foreldrene/eleven skal ha mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering før enkeltvedtaket fattes.

Det er vår vurdering at foresatte får informasjon om sakkyndig vurdering og mulighet til å uttale seg om disse gjennom møter mellom foresatte, skolen og PPT. I møtene gjennomgås den sakkyndige rapporten. Det er vedlagt referat fra ett slikt møte ved

Ringvoll skole i en av de oversendte sakene. Det er ikke fremlagt dokumentasjon på dette fra de andre skolene.

I Tomter skole sin rutine om § 5-1 Spesialundervisning (24.09.2017) fremkommer det ikke om eller hvordan foresatte har mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering.

I de oversendte sakkyndige rapportene fremkommer det at PPT sender kopi av den sakkyndige rapporten til foresatte, slik at foresatte får tilgang til den sakkyndige vurderingen før det fattes vedtak. Det er imidlertid vår vurdering at det å kun sende en kopi av den sakkyndige vurderingen, ikke er tilstrekkelig til at foreldrene får mulighet til å uttale seg om den sakkyndige vurderingen. Det er også vår vurdering at det ikke er sannsynliggjort at elever over 15 år får muligheter til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen før det fattes vedtak.

Elever som har sakkyndig vurdering om spesialundervisning, skal ha et enkeltvedtak.

På bakgrunn av innsendt dokumentasjon og egenvurderingene mener vi at det er sannsynliggjort at alle skolene fatter vedtak om spesialundervisning når det foreligger en sakkyndig vurdering. Innsendt dokumentasjon viser at skolene fatter vedtak mellom tre uker og sju måneder etter at sakkyndig vurdering var ferdig. Flertallet av vedtak ble fattet en til to måneder etter at den sakkyndige vurderingen foreligger. Fylkesmannen vil presisere at forvaltningsloven § 11a stiller krav til at en sak skal bli forberedt og avgjort uten ugrunnet opphold. I en av de oversendte sakene er det sju måneder fra den sakkyndige vurderingen foreligger til det er fattet enkeltvedtak av rektor. Dette er etter vår vurdering en ikke akseptabel saksbehandlingstid for et enkeltvedtak.

Avvik fra en sakkyndig vurdering skal begrunnes i enkeltvedtaket.

På bakgrunn av innsendt dokumentasjon og egenvurderingene fra skolene, er det vår vurdering at Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole har rutiner og kunnskap om at dersom de skal fatte enkeltvedtak som avviker fra den sakkyndige vurderingen, så skal dette begrunnes i vedtaket. Det fremkommer imidlertid at dette ikke er gjort ved noen av skolene i den perioden tilsynet har undersøkt.

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om hvilke omfang, innhold og organisering spesialundervisningen skal ha, og kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen.

I alle enkeltvedtakene som Fylkesmannen har vurdert vises det til at den sakkyndige vurderingen ligger til grunn for vedtaket. De sakkyndige vurderingene er spesifikke når det gjelder omfanget av undervisningen. Slik vi vurderer de innsendte enkeltvedtakene og de sakkyndige vurderingene, følger enkeltvedtakene de sakkyndige vurderingenes tilrådinger i antall årstimer ved alle de tre skolene i Hobøl kommune. Omfanget av undervisningen er angitt t i vedtakene.

Det er vår vurdering at innhold i fag og avvik fra kompetansemålene i LK06 i liten grad blir omtalt i noen av vedtakene. Fylkesmannen presiserer at det er vedtaket om spesialundervisningen som skal ligge til grunn for utformingen av IOP. Av den grunn må vedtaket være så tydelig at det er mulig å utforme en IOP på grunnlag av vedtaket. Det er vår vurdering at det ikke er tilstrekkelig kun å vise til den sakkyndige vurderingen som har vært gjennomført, i et enkeltvedtak. Den sakkyndige vurderingen må som et minimumskrav være et vedlegg til enkeltvedtaket. Vi kan ikke se at den sakkyndige vurderingen er vedlagt noen av enkeltvedtakene fra noen av de tre skolene.

De innsendte enkeltvedtakene og de sakkyndige vurderingene inneholder informasjon om kompetansen til den eller de som skal gjennomføre spesialundervisningen.

Organiseringen av spesialundervisningen skal fremkomme i vedtaket. Det er vår

vurdering at organiseringen fremkommer i vedtaket fra to av de tre skolene. For Knapstad barne- og ungdomsskole framkommer ikke organiseringen i vedtaket, men i IOP-en.

Alle innsendte enkeltvedtak har punktene *Vedtak, Vurdering, Rettslig grunnlag* og *Opplysninger om klageadgang*. Vedtak fattet ved Tomter skole har i tillegg punktene *Grunnlaget for vedtak* og *Organisering*. Det er vår vurdering at begrunnelsen kunne vært utdypet noe mer når den sakkyndige vurderingen ikke er vedlagt vedtaket. Det er vår vurdering at vedtakene fra Tomter skole inneholder informasjon om organiseringen av opplæringen og om opplæringen avviker fra læreplanverket. Vi vil imidlertid presisere at beskrivelsene av organiseringen må være så tydelige at det er mulig å utforme en IOP ut i fra vedtakene når den sakkyndige vurderingen ikke er vedlagt.

Alle skolene benytter i utgangspunktet samme mal ved utforming av enkeltvedtaket om spesialundervisning. Denne malen er ikke oppdatert i forhold til dagen lovverk. I punktet *Rettslig grunnlag* vises det til opplæringsloven § 5-2 om sakkyndig vurdering. § 5-2 ble opphevet og erstattet med § 5-3 om sakkyndig vurdering 01.08.2002. § 5-3 er så endret 01.08.2008 og 01.08.2016.

Hobøl kommunes tilbakemelding på foreløpig rapport

«Det gjelder 2. avsnitt og elever over 15 år.

I de sakene dette er aktuelt, signerer eleven på henvisningsskjema som foresatte. Eleven deltar også på møtet der sakkyndig vurdering gjennomgås. Dette har fylkesmannen sagt er greit for foresatte.»

«Skolens rektor bemerker at elever over 15 år gis anledning til å samtykke før spesialundervisning utredes/ igangsettes.»

Fylkesmannens tilbakemelding

I den dokumentasjonen som er oversendt Fylkesmannen i tilsynet foreligger det ikke dokumentasjon på at elever over 15 år har signert henvisningsskjema. Vi kan heller ikke se at skolen har sendt inn rutiner som kan dokumentere dette. Vi anser det derfor som ikke sannsynliggjort.

4.4 Fylkesmannens konklusjon

Hobøl kommune- Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole sørger for at foreldre gir samtykke før det settes i gang utredning av behovet for spesialundervisning. Det er ikke sannsynliggjort at Hobøl kommune - Knapstad barne- og ungdomsskole sørger for at elever over 15 år gir samtykke før det settes i gang utredning av behovet for spesialundervisning for.

Hobøl kommune- Ringvoll skole og Knapstad barne- og ungdomsskole gir foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering før enkeltvedtaket fattes. Det er ikke sannsynliggjort at Hobøl kommune – Tomter skole gjør dette. Det er ikke sannsynliggjort at Knapstad barne- og ungdomsskole sørger for at elever over 15 år får mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering før enkeltvedtaket fattes.

Hobøl kommune- Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole sørger for at elever som har sakkyndig vurdering om spesialundervisning, har et enkeltvedtak. I noen saker om spesialundervisning går det for lang tid fra den sakkyndige vurderingen foreligger til det fattes enkeltvedtak.

Hobøl kommune – Tomter skoles enkeltvedtak inneholder opplysninger om hvilket omfang, innhold og organisering spesialundervisningen har, og kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen.

Hobøl kommune – Ringvoll skole og Knapstad barne- og ungdomsskoles enkeltvedtak inneholder opplysninger om omfanget og kompetansekravet for de som skal gjennomføre opplæringen. Vedtakene inneholder ikke informasjon om innholdet i og organisering av spesialundervisningen.

5. Enkeltvedtak om punktskriftopplæring

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene i tilsynet som gjelder for enkeltvedtak om punktskriftopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven kravene er knyttet til. Kravene kommer i tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene som er omtalt over i kapittel 3.

Elever som etter sakkyndig vurdering har behov for punktskriftopplæring, skal ha et enkeltvedtak som er basert på en sakkyndig vurdering, og som gir oversikt over hva som er nødvendig opplæring for eleven.

Sterkt svaksynte og blinde elever har rett til nødvendig opplæring i punktskrift, jf. opplæringsloven [§ 2-14 eller § 3-10]. Skolen må fatte et enkeltvedtak om punktskriftopplæring etter at PPT har foretatt en sakkyndige vurdering av hva slags opplæring eleven har behov for.

Regelverket angir en maksimalramme for hvor mange timer elevene samlet kan få opplæring i punktskrift i tillegg til ordinær opplæring. Skolen må innenfor denne rammen vedta hvor mange timer den enkelte elev skal få, og hvor i løpet disse timene skal avholdes. En avgjørelse om punktskriftopplæring gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Enkeltvedtaket skal ta stilling til opplæring i nødvendige tekniske hjelpemidler.

Sterkt svaksynte og blinde elever har, i tillegg til rett til punktskriftopplæring, også rett til opplæring i å bruke nødvendige tekniske hjelpemiddel og i mobilitet, jf. opplæringsloven [§ 2-14 eller § 3-10]. Skolen må vedta hvilken opplæring eleven skal ha i tekniske hjelpemidler og/eller mobilitet etter at PPT har foretatt en sakkyndig vurdering av behovet. Det er naturlig å samordne ulike vedtak for den svaksynte/blinde eleven. Skolen må da få klart frem om eleven bare skal ha opplæring i punktskrift, bare i tekniske hjelpemidler og/eller bare i mobilitet.

5.2 Fylkesmannens undersøkelser

Hobøl kommune – Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole har ikke elever som får opplæring i punktskrift.

6. Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring

6.1 Rettslig krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene i tilsynet som gjelder for enkeltvedtak om særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller

forvaltningsloven disse kravene er knyttet til. Kravene kommer i tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene som er omtalt over i kapittel 3.

Elever som har rett til særskilt språkopplæring, skal ha et enkeltvedtak.

Elever med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge ordinær opplæring i skolen, jf. Opplæringsloven § 2-8. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må sørge for å kartlegge norskferdigheter før skolen vedtar særskilt språkopplæring. En avgjørelse om særskilt språkopplæring gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om omfanget av opplæringen, hvilke læreplaner eleven skal følge og organiseringen av opplæringen.

Eleven skal kartlegges før vedtak om særskilt språkopplæring, jf. Opplæringsloven § 2-8. Kartleggingen vil danne grunnlag for å vurdere behovet for språkopplæring og for å kunne ta stilling til omfanget (antall timer og varighet), for kobling mot ordinær opplæring og eventuelt behovet for tospråklig opplæring i fag eller morsmålsopplæring. Skoleeier må også ta stilling til hvilken læreplan eleven skal benytte: læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter, eller ordinær læreplan i norsk. Skolen skal bruke en egen læreplan for morsmålsopplæring for elever som får slik opplæring. Organiseringen må gå klart frem av vedtaket. Kommunen kan organisere tilbudet om særskilt språkopplæring i egne grupper for nyankomne elever i inntil to år, jf. opplæringsloven § 2-8. Vedtak kan bare gjøres for ett år om gangen. Det er en forutsetning at skolen vurderer at egne grupper er det beste for eleven. Denne vurderingen må komme frem av vedtaket. I vedtaket kan skolen også gjøre avvik fra læreplanverket.

Det skal fattes enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring når eleven overføres til den ordinære opplæringen.

Skolen må kartlegge elever som får særskilt språkopplæring, underveis i opplæringen, jf. opplæringsloven § 2-8. Dette for å vurdere om elevene har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge ordinær opplæring på skolen. Før skolen overfører eleven til å følge ordinær opplæring, må skolen fatte et enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring. Dette gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

6.2 Fylkesmannens undersøkelser

Elever som har rett til særskilt språkopplæring, skal ha et enkeltvedtak.

Skoleeier har oversendt de kommunale retningslinjene *Rutine i forbindelse med minoritetsspråklige elever som kommer til Hobøl kommune (2015)*. Ingen av skolene viser til disse rutinene i sine egenvurderinger eller innsendt dokumentasjon. Fylkesmannen har ikke mottatt dokumentasjon som viser at skolene benytter de kommunale malene for *Vedtak om særskilt språkopplæring, Individuell tilpasset plan – opplæring i grunnleggende norsk for språklige minoriteter* eller *Halvårsrapport for grunnleggende norsk for språklige minoriteter*.

Ringvoll skole benytter egne maler til vurdering av elevens språkferdighet. Ringvoll skole og Tomter skole informerer i egenvurderingene om at de fatter enkeltvedtak for de elevene som har rett til særskilt språkopplæring. Vi har mottatt dokumentasjon i form av enkeltvedtak om særskilt språkopplæring fra disse skolene. Knapstad barne- og ungdomsskole sier i egenvurderingene at de ikke fatter vedtak om særskilt

språkopplæring ved skolen. Vi viser i denne forbindelse til informasjon i foreløpig rapport del 1 om *Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og skolebasert vurdering* for Hobøl kommune – Knapstad barne- og ungdomsskole. Der fremkom det at Knapstad barne- og ungdomsskole ikke fatter vedtak om særskilt språkopplæring for elever med annet morsmål enn norsk og samisk når det etter kartlegging viser seg at de ikke har tilstrekkelige ferdigheter til å følge ordinær opplæring.

I den innsendte dokumentasjonen fra skoleeier foreligger *Mal for enkeltvedtak om særskilt språkopplæring av minoritetsspråklige elever* - Hobøl kommune. I denne malen fremkommer det at elevene skal vurderes for om det er behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring, når de har behov for særskilt norskopplæring. Det fremkommer av dokumentasjon at ingen av skolene benytter denne malen. Tilbakemeldingene fra skolene viser ikke at elever som er vurdert til å ha behov for særskilt norskopplæring også er vurdert om har behov for tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring.

Tomter skole har Rutine Tomter skole: § 2-8, særskilt norskopplæring (24.09.2017). Rutiner opplyser ikke om eller når det fattes et enkeltvedtak om særskilt norskopplæring. Det fremkommer av pkt 3 i rutinen «*Om eleven ikke behersker noe norsk testes ikke eleven. Skolen undersøker morsmålskunnskapene.*»

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om omfanget av opplæringen, hvilke læreplaner eleven skal følge og organiseringen av opplæringen.

Ringvoll skole opplyser i egenrevisningene at enkeltvedtaket inneholder opplysninger om omfanget av opplæringen, hvilken læreplan eleven skal følge og organiseringen av opplæringen. Skolen fikk fra høsten 2016 ansvaret elever fra Hobøl Statlige Asylmottak. Skolen fikk da sin egen mottaksklasse for nyankomne minoritetsspråklige elever fra 2. – 7.trinn i kommunen. Elevene har tilhørighet til mottaksklassen i inntil to år. Det er innsendt to vedtak om særskilt språkopplæring fra skolen. Vedtakene er fattet for ett skoleår. Begge enkeltvedtakene oppgir omfanget av opplæringen i årstimer. Det blir opplyst om at opplæringen vil bli gitt til eleven har tilstrekkelige kunnskaper til å følge den vanlige opplæringen. Det framkommer ikke i vedtaket om eleven er vurdert i forhold til tospråklig fagopplæring eller morsmålsopplæring jf opplæringsloven § 2-8. Det framkommer heller ikke av vedtaket hvilke læreplaner som skal følges, ordinær læreplan i norsk, eller grunnleggende norsk for språklige minoriteter.

Tomter skole har oversendt tre enkeltvedtak om særskilt språkopplæring. Vedtakene bygger på samme mal som enkeltvedtakene fra Ringvoll skole. Vedtakene fra Tomter skole oppgir ikke omfanget av opplæringen, verken i antall timer eller år. Det opplyses i vedtaket at eleven gis rett til tospråklig fagopplæring/særskilt norskopplæring/morsmålsopplæring og at opplæringen vil bli gitt til eleven har tilstrekkelige kunnskaper i norsk til å følge den vanlige opplæringen. I vurderingen vises det til at vedtak er fattet på bakgrunn av skolens kartlegging av elevenes språklige ferdigheter. Det fremkommer ikke i vedtaket om eleven er vurdert i forhold til tospråklig fagopplæring eller morsmålsopplæring jf opplæringsloven § 2-8. Det fremkommer heller ikke av vedtaket hvilke læreplan som skal følges, ordinær læreplan i norsk, eller grunnleggende norsk for språklige minoriteter. I vedtaket opplyses det at innhold og organisering av opplæringen vil framgå av årsplanen. Det er ikke vedlagt noen årsplan til vedtaket. Det opplyses at klagen skal sendes Hobøl kommune, ikke til Tomter skole. Rektor ved Tomter skole viser til Rutine Tomter skole: § 2-8, særskilt norskopplæring, en rutine for å fatte enkeltvedtak.

Rektor ved Knapstad barne- og ungdomsskole opplyser i egenrevisningene at det ikke fattes enkeltvedtak. I det stedlige tilsynet med Knapstad barne- og ungdomsskole fremkom det at elever med behov for særskilt språkopplæring i hovedsak ble kartlagt, og at det ble iverksatt tiltak om særskilt norskopplæring.

Det skal fattes enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring når eleven overføres til den ordinære opplæringen.

Ingen av de tre skolene opplyser om at det er fattet enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring. Ringvoll skole sier i egenvurderingen at det skal fattes enkeltvedtak når særskilt språkopplæring opphører og eleven overføres til ordinær opplæring, men sier at de aldri har fattet et slikt vedtak.

6.3 Fylkesmannens vurderinger

Elever som har rett til særskilt språkopplæring, skal ha et enkeltvedtak.

På bakgrunn av egenvurderingene og dokumentasjon fremlagt i tilsynet er det vår vurdering at det blir fattet enkeltvedtak for elever som har rett til særskilt språkopplæring ved Ringvoll skole og Tomter skole. Knapstad barne- og ungdomsskole tilbakemelder i egenvurderingene at det ikke fattes vedtak om særskilt språkopplæring ved skolen. Fylkesmannen viser til informasjon i foreløpig rapport del 1 om Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og skolebasert vurdering for Hobøl kommune – Knapstad barne- og ungdomsskole.

Fylkesmannen har merket seg at ingen av skolene har vist til Hobøl kommune sine kommunale retningslinjer *Rutine i forbindelse med minoritetsspråklige elever som kommer til Hobøl kommune (2015)*. Ingen av skolene benytter malene som følger dette dokumentet. Hobøl kommune har oversendt en mal for enkeltvedtak om særskilt språkopplæring som fyller kravene til kartlegging av elever med hensyn til særskilt språkopplæring, tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring.

Det er vår vurdering at Ringvoll skole og Tomter skole benytter maler for enkeltvedtak om særskilt språkopplæring som ikke fyller kravene i opplæringsloven. Dette da det ikke framkommer om eleven er kartlagt i forhold til tospråklig fagopplæring eller morsmålsopplæring. Det er heller ikke vurdert om eleven har rett til morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring jf opplæringsloven § 2-8. Det er vår vurdering at *Tomter skole sin Rutine Tomter skole: § 2-8, særskilt norskopplæring (24.09.2017)* ikke er tilstrekkelig da den ikke gir informasjon om eller når det skal fattes et enkeltvedtak om morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring. Det er nevnt i pkt 3 «Om eleven ikke behersker noe norsk testes ikke eleven. Skolen undersøker morsmålskunnskapene.»

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om omfanget av opplæringen, hvilke læreplaner eleven skal følge og organiseringen av opplæringen.

Det er Fylkesmannens vurdering at enkeltvedtakene om særskilt språkopplæring som fattes ved Ringvoll skole ikke i tilstrekkelig grad inneholder opplysninger om hvilken læreplan eleven skal følge, ordinær plan i norsk eller grunnleggende norsk for språklige minoriteter, og organiseringen av opplæringen. Dette har blant annet sammenheng med at det i vedtaket opplyses at «innhold og organisering vil framgå av årsplanen.» Det følger ikke noen årsplan med vedtaket. I opplæringsloven § 2-8 stilles det krav til en vurdering av eleven i forhold til særskilt norskopplæring, tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring. Fylkesmannen kan ikke ut i fra de oversendte dokumentene eller av vedtaket se at en slik kartlegging er gjennomført.

De tre enkeltvedtak om særskilt språkopplæring oversendt fra Tomter skole bygger på samme mal som enkeltvedtakene fra Ringvoll skole. Det er vår vurdering at vedtakene fra Tomter skole ikke oppgir omfanget av opplæringen i antall årstimer, slik opplæringsloven § 2-8 stiller krav til. Vi mener det ikke er tilstrekkelig at det i et vedtak opplyses at *Eleven gis rett til tospråklig fagopplæring/særskilt norskopplæring/morsmålsopplæring*. Et vedtak må bygge på en kartlegging jf. opplæringsloven § 2.8. Det fremkommer ikke i vedtaket om eleven er vurdert i forhold til

tospråklig fagopplæring og/eller morsmålsopplæring. Det fremkommer heller ikke av vedtaket hvilken læreplan som skal følges, ordinær læreplan i norsk, eller grunnleggende norsk for språklige minoriteter. I vedtaket opplyses det om at innhold og organisering av opplæringen vil framgå av årsplanen. Fylkesmannen presiserer at det er et minimumskrav at dokumenter det henvises til i et enkeltvedtak er vedlagt. Det er i vedtaket opplyst om feil klageinstans. Klagen skal sendes skolen som har fattet vedtaket og ikke til kommunen.

Knapstad barne- og ungdomsskole ikke fatter enkeltvedtak om særskilt språkopplæring. I det stedlige tilsynet med Knapstad barne- og ungdomsskole kommer det fram at elever med behov for særskilt språkopplæring i hovedsak blir kartlagt, og at det iverksettes tiltak om særskilt norskopplæring.

Det skal fattes enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring når eleven overføres til den ordinære opplæringen.

Det er vår vurdering at det ikke er sannsynliggjort at det blir fattet enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring noen av skolene i Hobøl kommune. Vi presiserer i denne sammenheng at elever som mottar særskilt norskopplæring, tospråklig fagopplæring og/eller morsmålsopplæring skal kartlegges jevnlig som grunnlag for å vurdere om den særskilte språkopplæringen skal avsluttes. Elever som mottar opplæring etter opplæringsloven § 2-8 har samme rett til vurdering etter forskrift til opplæringsloven kap 3 i faget som omfattes av vedtaket.

6.4 Fylkesmannens konklusjon

Hobøl kommune - Ringvoll skole og Tomter skole sørger for at elever som har rett til særskilt språkopplæring får et enkeltvedtak. Hobøl kommune – Knapstad barne- og ungdomsskole sørger ikke for at elever som har rett til særskilt språkopplæring får et enkeltvedtak.

Hobøl kommune – Tomter skoles enkeltvedtak om særskilt språkopplæring inneholder ikke opplysninger om omfanget av opplæringen, hvilke læreplaner eleven skal følge og organiseringen av opplæringen. Hobøl kommune – Ringvoll skoles enkeltvedtak om særskilt språkopplæring inneholder opplysninger om omfanget av opplæringen, men ikke hvilke læreplaner eleven skal følge og organiseringen av opplæringen. Hobøl kommune – Knapstad barne- og ungdomsskole fatter ikke enkeltvedtak.

Hobøl kommune - Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole fatter ikke enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring når eleven overføres til den ordinære opplæringen.

7. Enkeltvedtak om tegnspråkopplæring

7.1 Rettslig krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene i tilsynet som gjelder for enkeltvedtak om tegnspråkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven disse kravene er knyttet til. Kravene kommer i tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene som er omtalt over i kapittel 3.

Elever som har behov for tegnspråkopplæring, skal ha et enkeltvedtak basert på en sakkyndig vurdering.

Elever som har tegnspråk som førstespråk, eller som etter sakkyndig vurdering har behov for slik opplæring, har rett til opplæring i og på tegnspråk, jf. Opplæringsloven § 2-6.

Før skolen fatter vedtak om tegnspråkopplæring, skal PPT ha laget en sakkyndig vurdering, jf. opplæringsloven § 2-6. Den sakkyndige vurderingen skal ta stilling til hva slags behov eleven har for slik opplæring. En avgjørelse om tegnspråkopplæring gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om organiseringen av opplæringen og kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen.

Kommunen kan fastsette at opplæringen i grunnskolen på tegnspråk skal foregå på en annen skole enn på den skolen eleven normalt tilhører, jf. opplæringsloven § 2-8. I enkeltvedtaket må skolen fastsette hvordan opplæringen skal organiseres for eleven. Elevens rettigheter, sakkyndig vurdering og kommunens organisering av slik opplæring er grunnlaget for vedtaket. Skolen må innenfor denne rammen fastsette krav til undervisningspersonalets kompetanse.

7.2 Fylkesmannens undersøkelser

Hobøl kommune – Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole har ikke elever som får opplæring i tegnspråk.

8. Forsvarlig system for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd

8.1 Rettslige krav til skolens arbeide med elevenes utbytte, skolebasert vurdering og forvaltningskompetanse

Kommunen skal ha et forsvarlig system for å vurdere og kontrollere at kravene til skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og skolebasert vurdering er oppfylt. Nedenfor gjengir vi disse kravene og hvilke bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til. Dere kan lese en utdypning av kravene i veiledning til tilsynet på udir.no².

Skolens arbeid med elevenes utbytte

- Det lokale arbeidet med læreplaner ved skolene må være i samsvar opplæringsloven §2-3, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 1-1, 3-1 og 3-2.
- Skolens arbeid med individuelle opplæringsplaner må være i samsvar med opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5.
- Skolens individuelle underveisvurderinger må bidra til at elevene får realisert sine muligheter til å nå målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5 og forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13.
- Skolene må sikre at den enkelte elevs utbytte av opplæringen blir systematisk vurdert og fulgt opp, jf. opplæringsloven §§ 1-3, 5-1, 5-4 og 5-5 og forskrift til opplæringsloven § 3-11.
- Skolene må sikre at elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål, får vurdert sitt behov for særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8.

Skolebasert vurdering

- Skolene må jevnlig vurderer i hvilken grad organiseringen, tilretteleggingen og gjennomføringen av opplæringen medvirker til å nå de målene som er fastsatt i Læreplanverket for Kunnskapsløftet, jf. forskrift til opplæringsloven § 2-1.

² <http://www.udir.no/Regelverk/regelverk/tilsyn/#Felles-nasjonalt-tilsyn>

Forvaltningskompetanse

- Skolene har forvaltningskompetanse og tar avgjørelser som særskilt tilrettelegging av opplæring i samsvar med opplæringsloven 2-14, 2-6, 2-8, 5-3, 5-4 og forvaltningsloven §§ 2, 16 og kapittel IV og V.

8.2 Rettslige krav til et forsvarlig system

Kommunen (skoleeier) skal ha et forsvarlig system for å vurdere om kravene i opplæringsloven med forskrift blir oppfylt. Videre skal skoleeier ha et forsvarlig system for å følge opp resultatene fra disse vurderingene. Dette følger av opplæringsloven § 13-10.

Systemets utforming og omfang kan skoleeier bestemme på bakgrunn av lokale forhold, egne risikovurderinger og skoleeiers og skolenes organisering. For at et system skal være forsvarlig, må det være egnet til å avdekke forhold som er i strid med lov og forskrift. Systemet må også sikre at det blir satt i gang tiltak som er tilstrekkelige til å rette opp i slike forhold. Nedenfor har vi konkretisert kravene som skoleeier må oppfylle, for at systemet skal være forsvarlig i samsvar med opplæringsloven § 13-10.

Skoleeier må skaffe seg informasjon

Skoleeier må sørge for å ha oppdatert kunnskap om skolenes praksis slik at skoleeier kan vurdere om skolene oppfyller kravene i opplæringsloven med forskrifter. Informasjonen som blir innhentet, må være relevant og dekkende for kravene i regelverket på det området som skal vurderes.

Skoleeier må vurdere skolenes praksis opp mot regelverket

Skoleeier må bruke informasjonen de innhenter om skolenes praksis, til å vurdere om praksisen er i samsvar med opplæringsloven med forskrift. Skoleeier må vite hvilke krav regelverket stiller på ulike områder, og må ha en riktig forståelse av kravene. Dette betyr at skoleeier må skaffe seg tilstrekkelig regelverkskompetanse.

Skoleeier må sørge for varige endringer når praksis bryter med regelverket

Skoleeier må sette i verk egnede tiltak for å rette opp skolenes praksis når praksis ikke er i samsvar med regelverket. For at tiltak skal være egnet og gi varig endring, må de være innrettet slik at de bidrar til at bruddet ikke skjer på nytt. En årsak til brudd på regelverket kan være at skolene ikke har tilstrekkelig kunnskap om regelverket. En annen årsak kan være at de mangler kompetanse i å anvende regelverket i skolehverdagen. Skoleeier må i slike tilfeller vurdere og eventuelt iverksette tiltak for å øke kunnskapen eller å øke kompetansen.

Videre må skoleeier følge opp at tiltakene faktisk fører til at skolene endrer praksis i samsvar med kravene i regelverket, slik at endringene blir reelle og varige. Dette betyr at skoleeier både må hente inn informasjon om at tiltak blir iverksatt, og at de virker i samsvar med intensjonen. Skoleeier må følge opp helt til skolenes praksis på det gjeldende området er blitt i samsvar med opplæringsloven med forskrifter.

Skoleeier må innhente tilstrekkelig informasjon ofte nok til å vurdere og følge opp praksis

Skoleeier må innhente nok informasjon til på en forsvarlig måte å kunne vurdere om skolenes praksis er i samsvar med regelverket. Videre må skoleeier også innhente nok informasjon til å kunne følge opp at tiltakene har gitt reelle endringer. Hva som er tilstrekkelig informasjon, vil avhenge av hvilke funn skoleeier gjør i de ulike faser av informasjonsinnhentingen. Dette krever at skoleeier har et minimum av informasjon fra alle områder som er regulert av regelverket. Dersom innhentet informasjon indikerer at praksis ikke er i samsvar med regelverket, må skoleeier skaffe seg mer informasjon for å få avklart dette.

Skoleeier må jevnlig innhente og vurdere informasjon om praksis. For å ha et effektivt system som er treffsikkert og innhenter tilstrekkelig informasjon ofte nok, må skoleeier foreta gode vurderinger av risiko. Områder der skoleeier tidligere har sett at det har vært brudd på regelverket, kan indikere høy risiko. Det samme gjelder områder der skoleeier har utarbeidet få retningslinjer for skolens praksis, eller har hatt få tiltak for å øke kompetansen i forståelse og bruk av regelverket. Skoleeier må også i sine vurderinger legge stor vekt på kontroll av områder der manglende etterlevelse av regelverket kan få store konsekvenser for elevene. Basert på slike avveininger av sannsynlighet og konsekvens må skoleeier ta stilling til hvor ofte og hvor omfattende skoleeier skal kontrollere skolens praksis på ulike områder. Dersom brudd på regelverket foregår over lang tid uten å bli avdekket og fulgt opp av skoleeier, vil ikke skoleeiers risikovurderinger og system være forsvarlig.

Å ha et system betyr at skoleeier må arbeide systematisk og kunne dokumentere og begrunne de valg og prioriteringer som skoleeier har gjort.

8.3 Fylkesmannens undersøkelser

Hobøl kommune er i forberedelsesfasen for kommune sammenslåing. Det fremkommer av intervjuene og dokumentasjon at Hobøl kommune denne høsten har begynt å forberede overføringen av de administrative oppgavene som skoleeier til Askim kommune. Det er utarbeidet en avtale om kjøp av skolefaglig kompetanse fra Askim. Det fremkommer av avtalen at kjøpet av tjenester hovedsakelig er knyttet til ivaretagelse av kommunens myndighetsoppgaver på skoleeiernivå innenfor en ramme på 20 % stilling. Avtalen skal gjelde fra 01.08.2017 til 31.12.2019. Av intervjuer og dokumentasjon kommer det også frem at kommunen har en 20 % stedfortreder stilling til rådmannen, med skolefaglig kompetanse. Denne stillingen skal blant annet ivareta kommunens representasjon i styret for Pedagogisk Psykologisk Tjeneste. En del av skoleeieroppgavene er også delegert til rektorene ved kommunens tre skoler.

Dokumentasjon og egenvurderingene viser at kommunen har utarbeidet kommunale maler for vedtak, skjemaer, rutiner og veiledninger på området særskilt språkopplæring.

Skoleeier må skaffe seg informasjon

I tilsynet er det lagt frem dokumentasjon som skal ivareta kommunens skoleeieransvar for å følge opp skolene i kommunen. *Skoleeiermeldingen – tilstandsrapport for Hobølskolen 2016-17* gir informasjon om flere av skolens rammebetingelser, om elevenes læringsmiljø jf. elevundersøkelsen og resultater jf. nasjonale prøver, og standpunkt og eksamen på ungdomstrinnet. I rapporten gir kommunen en kort overordnet vurdering av disse områdene. Det fremkommer av rapporten at kommunen har hatt en økning i andelen elever som er registrert i videregående opplæring etter uteksaminering fra kommunens ungdomsskole. Siste del av rapporten omtaler kommunen system for oppfølging – internkontroll. Her kommer det frem at systemet for å følge opp at opplæringslovens krav skulle vært revidert, men at dette per i dag ikke er gjennomført. Dette blir også bekreftet i intervjuene.

Kommunens *System for kvalitetsvurdering* foreligger som dokumentasjon i tilsynet. Systemet består av en oversikt over kommunale og lokale styringsdokumenter og ansvarsfordeling innen ulike lovområder. Systemet består videre av årsplan for gjennomføring av kvalitetsvurdering. Planen gir en oversikt over ulike frister og møtepunkter i kommunen på opplæringsområdet og hvem som har ansvar for å gjennomføre aktivitetene. Videre har systemet en oversikt over kommunens hovedmål for perioden, disse er hentet fra *Kvalitetsutviklingsplanen* til kommunen. Her fremkommer også kommunens satsningsområder i perioden.

I kommunens *System for kvalitetsvurdering* foreligger det også en sjekklister. Sjekklister gir en oversikt over de ulike områdene i opplæringsloven, hva som er kommunens praksis på det enkelte området, rutiner og planer på områdene og hvem som er ansvarlig

for gjennomføringen. Sjekklisten har også en kolonne for rapportering og signering for at de ulike bestemmelsene i opplæringsloven er kontrollert. Disse er imidlertid ikke ferdigstilt. Det fremkommer av dokumentasjonen og intervjuene at kommunen per i dag ikke har etablert et system for rapportering/innhenting av informasjon på opplæringslovens ulike områder. Forskrift til opplæringsloven inkludert læreplanverket er ikke en del av kommunens sjekkliste.

Av dokumentasjon og intervjuer fremkommer det at kommunen gjennomfører kvalitetssamtaler med skolene. Det foreligger to dokumenter i tilsynet, *Kvalitets- og utviklingssamtale med skolene – 2016 – rapport* og *Kvalitetssamtaler skole – rapport 2017*. Av dokumentasjonen fremkommer det at samtalene i 2016 omhandlet skolens arbeid med skolemiljøet, skolens utviklingsarbeid, ordensreglement og organisering av Hobøl skolen. Samtalene i 2017 omhandlet hvordan skolene jobbet med resultatene fra elevundersøkelsen, nasjonale prøver, eksamen og kartleggingsprøver. Hvordan skolene arbeidet med å øke elevenes kompetanse i fagene og kvalitetsutviklingen i Hobøl skolen. Det fremkommer av rapportene at samtalene gir skoleeier informasjon om skolens arbeid og utfordring på disse områdene. Rapportene er utformet slik at de beskriver hva og hvordan skolene arbeider på de ulike områdene. Rapportene viser ikke til regelverket.

Skoleeier må vurdere skolens praksis opp mot regelverket

System for kvalitetsvurdering har en sjekkliste for kontroll av lovlighet. Denne er imidlertid ikke ferdigstilt. Hva som skal være grunnlaget for vurderingen og dermed vurderingen av praksis på de ulike områdene, fremkommer per i dag ikke av systemet til kommunen.

Det fremkommer av dokumentasjonen i tilsynet *Kvalitets- og utviklingssamtale med skolene – 2016 – rapport* og *Kvalitetssamtaler skole – rapport 2017* at det i kvalitetssamtalene ikke gjøres vurderinger av lovlighet. Rapportene inneholder ikke områder som skal følges opp i etterkant av samtalene. I intervjuene blir det sagt at kvalitetssamtalene om blant annet elevenes utbytte av opplæringen nok ikke sjekker ut lovligheten. Skolene legger frem resultatene av nasjonale prøver mm og skoleeier får da samtidig sjekket ut at disse er gjennomført. Det sies i intervjuene at skoleeier i denne sammenheng ikke sjekker ut regelverket på hva som skjer i klasserommet eller hvordan rektor sikrer at opplæringen følger kravene i regelverket på dette området.

Skoleeier må sørge for varige endringer når praksis bryter med regelverket

Det foreligger ikke dokumentasjon på at kommunen har et system for å avdekke om praksis bryter med regelverket.

Skoleeier må innhente tilstrekkelig informasjon ofte nok til å vurdere og følge opp praksis

Det fremkommer av dokumentasjon og intervjuer at skoleeier ikke har en systematikk for å hente inn informasjon for vurdering av praksis opp mot regelverket

8.4 Fylkesmannens vurderinger

Fylkesmannen viser til *Avtale om kjøp av skolefaglig kompetanse*. Avtalen er inngått mellom Askim kommune, Askimskolen og Hobøl kommune. I dokumentet *Arbeidsoppgaver for skolefaglig rådgiver* fremkommer det at ansvaret for at kravene i opplæringsloven og forskriften blir oppfylt og tilsyn fra Fylkesmannen med Hobøl kommune på § 13-10 er delegert til Askim kommune. I opplæringsloven § 13-10 første ledd står det at "*Kommunen..... har ansvaret for at krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte,*". Vi vil derfor presisere at kommunen ikke har anledning til å delegere skoleeieransvaret til en annen kommune. Dette tilsynet er gjennomført med Hobøl kommune som skoleeier.

Skoleeier må skaffe seg informasjon

Ved at kommunen utarbeider felles kommunale maler for vedtak, skjemaer, rutiner og veiledninger, så legger kommunen til rette for at regelverket kan følges. Dette forutsetter imidlertid at malene, rutinene og så videre er i tråd med regelverket og at skolene følger de kommunale rutinene. Et system må derfor også kontrollere at felles kommunale rutiner og maler er i tråd med regelverket og at rutinene, malene brukes i praksis. Gjennom tilsynet fremkom det at skolene ikke fulgte kommunens rutiner på områder særskilt språkopplæring. Det er vår vurdering at kommunen ikke har skaffet seg informasjon om rutinene for særskilt språkopplæring etterleves i kommunen.

Det er vår vurdering at kommunen gjennom tilstandsrapporten har skaffet seg informasjon på et overordnet nivå som viser at skolene gjennomfører nasjonale prøver, eksamen og elevundersøkelsen. I *Kvalitetsutviklingsplanen* til kommunen fremkommer det at fokusområdene er valgt på bakgrunn av sentrale og lokale føringer. Det fremkommer ikke at skolebasert vurdering ligger til grunn for kommunens behov for kompetanseutvikling og dermed valg av satsningsområder. Det er derfor vår vurdering at skolebasert vurdering ikke tydeliggjort som grunnlag for utviklingen av Hobølskolen.

På grunnlag av dokumentene og intervjuene i tilsynet er det vår vurdering at skoleeier ikke har oppdatert kunnskap om skolens praksis. Dette medfører at skoleeier ikke kan vurdere om skolene oppfyller kravene i opplæringsloven med forskrifter.

Kommunen har startet arbeidet med å etablere et system for å vurdere og følge opp at regelverket etterleves. Det er imidlertid vår vurdering av systemet ikke er dekkende for de områdene som tilsynet omhandler. Systemet er heller ikke ferdigstilt på de områdene som omhandler det å hente inn informasjon for å kunne vurdere om praksis er i henhold til regelverket.

Det er vår vurdering at det systemet som kommunen er i gang med å utvikle kan være egnet til å ivareta lovens krav dersom det ferdigstilles og iverksettes i praksis.

Skoleeier må vurdere skolens praksis opp mot regelverket

Ved at skoleeier ikke har innhentet tilstrekkelig informasjonen om skolens praksis, er det vår vurdering at skoleeier ikke har et grunnlag for å vurdere om praksisen er i samsvar med opplæringsloven med forskrift. Det er nødvendig at skoleeier vet hvilke krav regelverket stiller på ulike områder, og at skoleeier har en riktig forståelse av kravene.

Skoleeier må sørge for varige endringer når praksis bryter med regelverket

På bakgrunn av manglende oppdatert informasjon om skolens praksis, er det vår vurdering at skoleeier ikke har vært i stand til å sette i verk egnede tiltak for å rette opp forholdene på de områdene tilsynet omhandler.

Skoleeier må innhente tilstrekkelig informasjon ofte nok til å vurdere og følge opp praksis

Det er vår vurdering at skoleeier ikke har innhentet tilstrekkelig informasjon ofte nok for å vurdere og følge opp praksis i kommunen på områdene skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, skolebasert vurdering og forvaltningskompetanse.

8.5 Fylkesmannens konklusjon

Det er ikke sannsynliggjort at Hobøl kommune har etablert et system for å vurdere og følge opp om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, den skolebaserte vurderingen og avgjørelser om særskilt tilrettelegging av opplæringen gjennomføres i

henhold til regelverkets bestemmelser. Hobøl kommune skaffer seg ikke informasjon om skolenes praksis på regelverkets områder og kan derfor heller ikke vurdere skolenes praksis opp mot regelverket. Kommunen har ikke tilstrekkelig informasjon om skolenes praksis til å vurdere om de bryter regelverket og dermed ikke heller muligheter til å sørge for en varig endring av praksisen.

Hobøl kommune har ikke anledning til å delegere ansvaret for grunnskoleopplæringen og dermed ansvaret for at regelverket etterlevs til en annen kommune.

9. Retting av brudd på regelverket

Fylkesmannen har i kapitlene 3, 4, 6 og 8 konstatert brudd på regelverket. I denne rapporten får Hobøl kommune en frist til å rette lovbrudd, jf. kommuneloven § 60 d. Frist for retting er 01.04.2018. Kommunen må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at det ulovlige forholdet er rettet, en redegjørelse for hvordan lovbruddet er rettet og dokumentasjon.

Dersom lovbrudd ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak

1. Hobøl kommune må sørge for at saksbehandlingen ved Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole skole oppfyller forvaltningslovens krav til forhåndsvarsel, jf. forvaltningsloven § 16.

Hobøl kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen varsler elever og foreldre før det fattes enkeltvedtak om avvik fra det ordinære opplæringstilbudet.
 - b. Forhåndsvarslet redegjør for hva saken gjelder.
 - c. Forhåndsvarslet inneholder opplysninger om
 - hvilke bestemmelser i loven vedtaket bygger på
 - hvilke forhold rundt elevens skolesituasjon som er grunnlaget for vedtaket.
2. Hobøl kommune må sørge for at saksbehandlingen ved Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole oppfyller forvaltningslovens krav til enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven §§ 24, 25 og 27.

Hobøl kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Enkeltvedtaket inneholder en begrunnelse som viser til
 - rett hjemmel for sakkyndig vurdering
 - faktiske forhold som er lagt til grunn
 - hvilke hensyn som er vektlagt

- b. Enkeltvedtaket (eller underretning om enkeltvedtak) som ikke innvilger en søknad fullt ut inneholder informasjon om
 - klageadgang
 - klagefrist
 - klageinstans
 - at klagen skal sendes til skolen
- c. Enkeltvedtaket (eller underretningen om enkeltvedtaket) inneholder informasjon om retten til å se sakens dokumenter.

Enkeltvedtak om spesialundervisning

- 3. Hobøl kommune må sørge for at Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole ved behov for spesialundervisning oppfyller opplæringsloven §§ 5-3 og 5-4, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Hobøl kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen innhenter samtykke fra elever over 15 år før det igangsettes utredning av behovet for spesialundervisning.
- b. Skolen gir eleven/foreldre mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen før enkeltvedtak fattes.
- c. Det fattes enkeltvedtak for elever etter at den sakkyndige vurderingen er gjennomført uten ugrunnet opphold.
- d. Enkeltvedtaket inneholder opplysningen om
 - fag og områder, og om eventuelle avvik fra LK06 i spesialundervisningen
 - organisering av spesialundervisningen

Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring

- 4. Hobøl kommune må sørge for at Ringvoll skole, Tomter skole og Knapstad barne- og ungdomsskole ved behov for og opphør av behov for særskilt språkopplæring oppfyller forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V og opplæringsloven § 2-8.

Hobøl kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Det fattes enkeltvedtak for elever som har rett til særskilt språkopplæring.
- b. Enkeltvedtaket inneholder opplysningen om
 - hvilken læreplan eleven skal følge
 - organisering av den særskilte språkopplæringen, herunder om opplæringen skal foregå på annen skole
- c. Det fattes enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring når eleven overføres til den ordinære opplæringen.

System for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd

- Hobøl kommune må sørge for å ha et forsvarlig system for å vurdere og følge opp kravene i opplæringsloven og forvaltningsloven når det gjelder Skolens arbeid med opplæringen i fag, jfr. opplæringsloven §§ 1-3, 2-3 og 3-4 og forskrift til opplæringsloven §§ 1-1 og 1-3, individuell undervisningsvurdering i fag, jfr. forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2 og 3-11 til 3-13, spesialundervisning, jfr. opplæringsloven §§ 5-1, 5-4 og 5-5, særskilt språkopplæring, jfr. opplæringsloven § 2-8, skolebasert vurdering jfr. forskrift til opplæringsloven § 2-1 og

forvaltningskompetanse - avgjørelser om særskilt tilrettelegging av opplæringen jf opplæringsloven §§ 5-1, 2-6, 2-8, 2-14 og 15-1 første ledd, og forvaltningsloven kap IV og V, jf. opplæringsloven §§ 13-10.

Hobøl kommune må i denne forbindelse:

a) skaffe seg informasjon om:

skolenes arbeid med elevenes utbytte av opplæringen innenfor

- arbeid med fag/IOP
- undervisvurdering
- særskilt språkopplæring

hvordan skolene gjennomfører skolebasert vurdering

hvordan skolene forvalter enkeltvedtak for elever med behov for

- spesialundervisning
- punktskriftopplæring
- særskilt språkopplæring
- tegnspråkopplæring

- b) bruke informasjon om skolenes arbeid med elevens utbytte av opplæringen, skolebasert vurdering og forvaltningskompetanse til å vurdere om skolens praksis er i samsvar med regelverket
- c) bruke vurderingene av skolenes praksis til å sørge for at den samsvarer med opplæringsloven, forvaltningsloven og forskrift til opplæringsloven
- d) følge opp at skolene har endret sin praksis slik at den er i samsvar med opplæringsloven, forvaltningsloven og forskrift til opplæringsloven
- e) innhente tilstrekkelig informasjon ofte nok til å vurdere og følge opp praksis ved skolene som ikke er i samsvar med opplæringsloven, forvaltningsloven og forskrift til opplæringsloven

10. Kommunens frist til å rette

Som nevnt i kapittel 9 ovenfor er kommunen gitt frist for å rette de ulovlige forholdene som er konstatert i denne rapporten.

Frist for tilbakemelding er 01.04.2018.

Kommunen har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Trond S. Haugerud
Tilsynsleder

Bente Berg-Haugli
revisor

Gerd Gylder-Corneliussen
revisor

Unn Elisabeth West
revisor

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

1. Egenvurdering – Forvaltningskompetanse, Ringvoll skole
2. Egenvurdering – Forvaltningskompetanse, Tomter skole
3. Egenvurdering – Forvaltningskompetanse, Knapstad barne- og ungdomsskole
4. Egenvurdering – Skoleeiers forsvarlige system
5. Skoleeiers forsvarlig system
6. Hobøl kommune- system §13-10 – revidert 17.08.17
7. Hobøl kommune – Kommunal retningslinje – Rutine i forbindelse med minoritetsspråklige elever som kommer til Hobøl kommune (10.12.2015)
8. Årsrapport for Hobøl kommune 2016
9. Skoleeiermelding – tilstandsrapport for Hobølskolen 2016 - 2017
10. Kvalitets- og utviklingssamtale med skolene – 2016 - rapport
11. Kvalitetssamtaler skole – rapport 2017
12. Utviklingssamtale med skolene 2017 (15.02.2017)
13. Presentasjon – Utviklingssamtale, Tomter skole (23.03.2017)
14. Hobøl kommune - Tilbakemelding på oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport, 06.11.2015
15. Hobøl kommune – Arbeidsoppgaver skolefaglig rådgiver (10.10.2016)
16. Hobøl kommune – Avtale om kjøp av skolefaglig kompetanse (29.08.2017)
17. Enkeltvedtak inkl. sakkyndig vurdering – spesialundervisning § 5-1, Ringvoll skole
18. Enkeltvedtak inkl. sakkyndig vurdering – spesialundervisning § 5-1, Tomter skole
19. Enkeltvedtak inkl. sakkyndig vurdering – spesialundervisning § 5-1, Knapstad barne- og ungdomsskole
20. Hobøl kommune – Samtykke i forbindelse med igangsetting av spesialundervisning, skjema
21. Hobøl kommune – Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring av minoritetsspråklige elever (mal)
22. Rutine Tomter skole §5-1 Spesialundervisning (24.09.2017)
23. Varsel om enkeltvedtak, Ringvoll skole
24. Referat fra ansvarsgruppemøte, Ringvoll skole
25. Bekymringsmelding vedrørende elev (internt skjema til internt ressursteam), Ringvoll skole
26. Kartlegging av språkferdigheter for barn i barnehage
27. Årshjul for undervisning av minoritetsspråklige elever, Ringvoll skole
28. Hobøl kommune – Samtykke i forbindelse med igangsetting av spesialundervisning, skjema
29. Rutine Tomter skole §5-1 Spesialundervisning (24.09.2017)
30. Rutine Tomter skole §2-8, særskilt språkopplæring (24.09.2017)
31. Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring § 2-8, Tomter skole (3 stk)
32. Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring § 2-8, Ringvoll skole (3 stk)
33. Mottaksmøte/ informasjonsmøte for ny elev (mal), Ringvoll skole

34. Halvårsrapport, grunnleggende norsk for språklige minoriteter (mal), Ringvoll skole
35. Individuell tilpasset plan (ITP) opplæring i grunnleggende norsk for språklige minoriteter (mal), Ringvoll skole

Det ble gjennomført stedlig tilsyn med skoleeiers forsvarlige system.

Det ble avholdt intervjuer med:

- 2 representanter for skoleeier

Det ble gjennomført skriftlig tilsyn med forvaltningskompetanse